

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 18515
Tarih : 12.05.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 12/05/2022 16:17
Sayı: E-120.10-1014533

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Engellilerin fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel çevreye, hizmetlere, bilgiye ve iletişime erişebilirlikleri ile temel hak ve özgürlüklerini tam olarak kullanabilmeleri arasındaki ilişkiden hareketle, başta Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası insan hakları düzeninde erişebilirliğin ilke ve standartları gözden geçirilmelidir. Engellilerin erişimlerini sağlamaya ilişkin yasal, sanal, fiziksel ve sosyal çevre düzeninin engellilerin yaşamın her alanına diğer bireylerle eşit ve ayrımcılığa uğramadan katılımının sağlanması ve engelli bireylerin kamu kurum ve kuruluşlarının internet sitelerine erişimde yaşadıkları sorunların önlenmesi, tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Engelliler için erişebilirlik, hakları kullanabilmenin bir aracı olmanın yanında, bağımsız yaşamının, toplumsal yaşamın tüm alanlarına tam olarak katılabilmenin de koşuludur. Engellilerin bağımsız ve insan onuruna uygun bir yaşam sürebilmeleri için toplumun diğer üyeleriyle eşit şekilde fiziksel çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojisi dahil bilgiye ve iletişime, halka açık diğer tesis ve hizmetlere erişimlerinin sağlanması gerekmektedir.

Modern teknolojinin bilginin edinilmesi, paylaşılması ve uygulanmasına verdiği katkılar düşünüldüğünde, elektronik ve teknolojik araç-gereçler, bilginin ve aynı zamanda iletişimin vazgeçilmez kaynakları olarak kabul edilmektedir. Ancak, bilgi ve iletişime erişimi sağlayan kaynaklar, engelliler göz önüne alınmaksızın toplumun geneline göre düzenlenmiş olduğundan engellilerin kullanımına elverişli değildir. Oysa, bilgi ve iletişim kaynaklarının ‘herkese açık olması’nın ifade ettiği anlam, bu kaynaklara herkesin eşit erişim ve kullanma imkanına sahip olmasıdır. Engellilerin fiziksel çevre ve kamusal hizmetlerden yararlanabilmesi, hak ve özgürlüklerini kullanabilmesi için idari işlemlere ilişkin bilgileri edinmek, e-devlet uygulamalarından ve verilen diğer elektronik veya standart hizmetlerden yararlanabilmek kadar kitle iletişim araçları aracılığıyla verilen kamusal her türlü bilgiye erişimleri de değerlidir. Avrupa Konseyi “Kapsamlı Yeni Teknolojiler Aracılığıyla Engelli Kişilerin Tam Vatandaşlığına Doğru” ilke kararında elektronik devlet uygulamalarıyla ilgili olarak, devletin kamu ile ilişkilerinin tüm seviyelerinde yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini artan bir şekilde kullanması ve bu tür uygulamaları tüm vatandaşlarının ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak değerlendirmesi gerektiğini söylemiştir. Kamuya bilgi sağlayan tüm sistemlerde engelli kişilerin de bilgiye erişebilmesi için “herkes için tasarım” ilkesiyle hareket edilmesi, gerekli durumlarda alternatif formatların kullanılarak engellilerin oy kullanma, vergi ödeme gibi hak ve ödevlerini en pratik yöntemlerle yerine getirebilmelerinin sağlanması ve alternatif sistemlere erişimin güvence altına alınması gerektiğini belirten kararda, kamu web sitelerinin web Erişebilirlik Girişimi projesi ile belirlenen tasarım rehberinin uygulanarak mümkün olan en geniş kitle tarafından erişilebilir kılınması üzerinde durulmalıdır.

GEREKÇE

Engelli Hakları Sözleşmesi'nde de bilgi ve iletişim birlikte ele alınmış, devletler engellilerin bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil bilgi ve iletişim olanaklarına erişimlerini sağlamaya yönelik uygun önlemleri almakla yükümlü kılınmıştır. (m.9) Ayrıca, taraf devletlerin elektronik hizmetler ve acil hizmetleri de içerecek şekilde bilgi ve iletişim araçları ile diğer hizmetlere erişimin önündeki engelleri saptama ve ortadan kaldırma yükümlülüğü, kamu kurum ve kuruluşlarıyla sınırlı tutulmamıştır. Kamuya açık veya kamu hizmetine sunulan tesis ve hizmetler, engellilerin engel türleri göz önüne alınarak herkesin yararlanabileceği şekilde tasarlanmalı, bilgi ve iletişime erişim kolaylaştırılmalıdır.

Bu amaçla, devlet veya özel girişime ait kamuya açık binalar ve diğer tesislerde Braille alfabesi ve anlaşılması kolay nitelik taşıyan işaretlemelerin bulunması, buralara erişimi kolaylaştırmak için rehberler, okuyucular ve profesyonel işaret dili tercümanları dahil çeşitli canlı yardım ve araçların yerleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Engellilerin bilgi ve iletişime erişimlerini kolaylaştırma ve sağlama yükümlülüğünün yanında devletlerin engellilerin bilgiye erişimini sağlamak için onlara uygun yollarla yardım ve destek sunulmasını, internet dahil yeni bilgi ve iletişim teknolojilerine ve sistemlerine erişimini; erişilebilir bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemlerinin tasarım, geliştirme ve dağıtım çalışmalarını ilk aşamadan başlayarak teşvik etme ve böylece bu teknoloji ve sistemlere engelliler tarafından asgari maliyetle erişilebilmesini sağlama yükümlülüğü de bulunmaktadır (m.2/f,g,h). Sözleşme'nin genel yükümlülük hükmünde de bu durum tekrarlanarak, devletler maliyeti karşılanabilir teknolojilere öncelik vererek bilgi ve iletişim teknolojileri gibi engellilere yönelik yeni teknolojilerin araştırılması, geliştirilmesi, temini ve kullanılabilirliğini sağlamak veya desteklemek, yeni teknolojiler dahil hareket kolaylaştırıcı araçlara, yardımcı teknolojilere ve bunların beraberindeki diğer yardımcı ve destekleyici hizmetler ile tesislere ilişkin erişim bilgilerini sağlamakla yükümlü tutulmuştur.

Engelli Hakları Sözleşmesi'nde bilgi, sadece kamu kurum ve kuruluşlarının işlem ve işleyişine değil, her türlü bilgiyi ve iletişim teknolojilerini kapsamaktadır. Bu anlamda bilgiye erişim, engellilerin e-devlet, e-sağlık, e-egitim gibi elektronik hizmetlerden yararlanabilmelerini, şehir içi ve şehir dışı ulaşımını yarımsız olarak sürdürebilmeleri için ulaşım ve yön bilgileri dahil, kamu hizmeti ya da kamuya açık hizmet veren her türlü tesis ve hizmetleri kullanabilmelerini sağlayacak bir sistem içindeki bilgi ve iletişime erişim olanaklarına sahip olmayı içermektedir.

Kamu kurumlarına ait web sitelerinde açık ve anlaşılır bir dilin kullanılması, etkili iletişimin desteklenmesi için son derece önemlidir. Zihinsel engelli ya da öğrenme güçlüğü çeken kullanıcıların yazılı bilgiye erişimde problem yaşamalarını önleyecek şekilde açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak tasarlanan web sayfalarından ana dili farklı olan kişilerin yanı sıra işaret dili kullanıcıları da yararlanabilecektir. Görme engellilerin elektronik ortamlarda verilen kamusal bilgilere erişebilmesi için de tüm bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının web sayfalarının şekil ve içeriğini kullanıcıların anlayabileceği şekilde bağlam ve yönlendirme bilgisiyle birlikte vermeleri gerekmektedir. Hareket eden, yanıp sönen, aşağı ya da yukarı akan bilgi penceresi

içeren veya otomatik olarak bilgileri güncelleyen sayfalarda kullanıcıya bunları duraklatan ya da tamamen durduran seçeneklerin sunulması da önemli bir önlemdir. Hızlı okuma zorluğu olan kişiler, kayan ya da hareket eden yazıları okumakta zorlanmaktadır. Bunun yanı sıra, görme engellilerin kullandığı ekran okuyucuları, hareketli yazıları okuyamamaktadır. Engellilerin kullanabileceği türden formların tasarlanması, görme engelliler için metin dışında kullanılan diğer nesnelerin (resim, çizim, film, gibi) açıklamalarına yer verilmesi, yeni teknolojilerin desteklenmediği ya da kapatıldığı durumlarda bile sayfaların erişilebilirliğinden emin olunması gerekmektedir. Fare ya da dokunmatik araçları kullanamayan kişiler ile görme engeli bulunan ve ses ile veri girişi yapabilen kullanıcıların bu tür formlara kendi tercihleri doğrultusunda bir veri girişiyle erişebilmesine olanak tanınmalıdır.

Engellilerin erişimlerini sağlamaya ilişkin yasal, sanal, fiziksel ve sosyal çevre düzeninin engellilerin yaşamın her alanına diğer bireylerle eşit ve ayrımcılığa uğramadan katılımının sağlanması ve engelli bireylerin kamu kurum ve kuruluşlarının internet sitelerine erişimde yaşadıkları sorunların önlenmesi, tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	T. Ham
2	NURAN İMİR	ŞIRNAK	N. İmir
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	G. Kök
4	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	A. Ö. Önlü
5	MUSA PİRÖZLÜ	İSTANBUL	M. P. Öz
6	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. Kök
7	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ö. Öcalan
8	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	E. Aydemir
9	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgüneş
10	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	Ö. F. Gergerlioğlu
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	A. Sürücü
12	MURAT SARISAÇ	VAN	M. Sarisaç
13	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	Ş. Coşkun
14	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Acar Başaran
15	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	K. Bulbul
16	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	M. Çepni
17	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	E. Günay
18	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	N. Maçın
19	DELSİM DAĞ	DIYARBAKIR	D. Dağ
20	İMAM TAŞGİZER	DIYARBAKIR	İ. Taşgierz